Anker Brink Lund
Professor, em. & dr.phil.
abl.bhl@cbs.dk

Fremtidens beboerdemokrati - historisk set

Det fundamentale spørgsmål:

Efter din mening:

Er der for meget beboerdemokrati?
Eller snarere for lidt?
Eller passende?

Den almene sektors selvforståelse af beboerdemokratiets historie:

1913: Foreningsdemokratiske andelsboliger

1958: Rådgivende beboerrepræsentation

1997: Beboermødedemokrati ”uden begrænsninger”

Mellemregninger i beboerdemokratiet historie i den almene boligsektor:

1913: Foreningsdemokratiske andelsboliger
1933: Statsstøtte med kommunaldemokratisk kontrol
1945: Lejerforeninger kræver repræsentativ høringsret
1958: Rådgivende beboerrepræsentation

1997: Beboermødedemokrati ”uden begrænsninger”

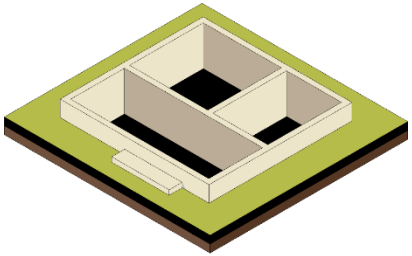
Mellemregninger i beboerdemokratiet historie i den almene boligsektor:

1913: Foreningsdemokratiske andelsboliger
1933: Statsstøtte med kommunaldemokratisk kontrol
1945: Lejerforeninger kræver repræsentativ høringsret
1958: Rådgivende beboerrepræsentation
1968: Græsrodsdemokrati og civil ulydighed
1970: Normalvedtægter om afdelingsbestyrelser
1975: Rådgivende repræsentation i privat udlejning
1984: Ret til beboervalgte i organisationsbestyrelsen
1993: Den individuelle råderet lovfæstes
1997: Beboermødedemokrati ”uden begrænsninger”

Mellemregninger i beboerdemokratiet historie i den almene boligsektor:

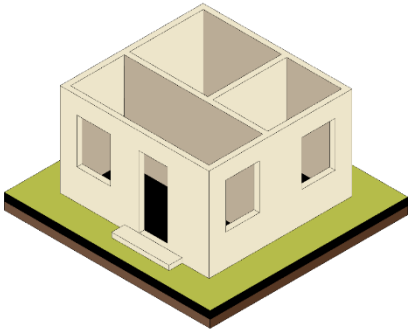
1913: Foreningsdemokratiske andelsboliger
1933: Statsstøtte med kommunaldemokratisk kontrol
1945: Lejerforeninger kræver repræsentativ høringsret
1958: Rådgivende beboerrepræsentation
1968: Græsrodsdemokrati og civil ulydighed
1970: Normalvedtægter om afdelingsbestyrelser
1975: Rådgivende repræsentation i privat udlejning
1984: Ret til beboervalgte i organisationsbestyrelsen
1993: Den individuelle råderet lovfæstes
1997: Beboermødedemokrati ”uden begrænsninger”
2007: Fondsfinansiering og kommunal styringsdialog
2026: BL ønsker klarere ansvars- og beslutningsveje

Fundamentet:

Indflydelse på afdelingsforhold

Murværket:

Boligorganisatorisk arbejde

Tagkonstruktionen:

Egentlig beslutningsmagt

Frit efter Warren (2017) og Kluth (2026)

1. Deltagerdemokrati som livsform

(manifesteret 1913 som andelsforeningsprincipper)

”Man må nu engang affinde sig med,
at der kun er to Måder at ordne
vore indbyrdes Forhold på.
Vi kan slås om det, og vi kan tales ved.
Vil man være Demokrat, er det den sidste Vej,
man må gå.
Men så må man også virkelig gå den.”

Hal Koch (1904-1968): *Hvad er Demokrati*

1. Deltagerdemokrati som livsform

(manifesteret 1913 som andelsforeningsprincipper):

På afdelingsniveau: Både rettigheder og pligter
Praktiske virkemidler: Frivillighed og gemytlig debat
Udfordringer: Passivitet og konfliktende beboerkulturer

”Man må nu engang affinde sig med,
at der kun er to Måder at ordne
vore indbyrdes Forhold på.
Vi kan slås om det, og vi kan tales ved.
Vil man være Demokrat, er det den sidste Vej,
man må gå.
Men så må man også virkelig gå den.”

Hal Koch (1904-1968): *Hvad er Demokrati*

2. Delegationsdemokrati som styreform

(manifesteret 1958 som høringsberettiget beboerrepræsentation)

”Ud fra disse Forudsætninger er det ikke Folkets Opgave selv at lovgive og regere, men alene at styre, d.v.s. udøve den højeste kurs-bestemmende, førerudvælgende og kontrollerende Myndighed. Omvendt er den folkevalgte Repræsentant andet og mere end en Fuldmægtig ...”

Alf Ross (1899-1979): *Hvorfor Demokrati?*

2. Delegationsdemokrati som styreform

(manifesteret 1958 som høringsberettiget beboerrepræsentation):

På organisationsniveau: Repræsentation og tilbagekaldsret
Praktiske virkemidler: Formelle regler og ansvar for helheden
Udfordringer: Begrænset effektivitet og repræsentativitet

”Ud fra disse Forudsætninger er det ikke Folkets Opgave selv at lovgive og regere, men alene at styre, d.v.s. udøve den højeste kurs-bestemmende, førerudvælgende og kontrollerende Myndighed. Omvendt er den folkevalgte Repræsentant andet og mere end en Fuldmægtig ...”

Alf Ross (1899-1979): *Hvorfor Demokrati?*

De ”glemte” tilbagekaldsregler i Almenboligloven:

§ 33, Stk. 2. Medlemmer af en almen boligorganisations bestyrelse vælges for højst 2 år ad gangen. Genvalg kan finde sted. Bestyrelsen skal bestå af et ulige antal medlemmer. Et bestyrelsesmedlem kan til enhver tid afsættes af den, der har valgt eller udpeget den pågældende.

§ 34. Boligtagerne i en almen boligafdeling kan på et afdelingsmøde vælge en afdelingsbestyrelse til at udøve medindflydelse. (…) Et afdelingsmøde kan beslutte, at en siddende afdelingsbestyrelse eller et eller flere afdelingsbestyrelsesmedlemmer afsættes før udløbet af funktionsperioden.

3. Forbrugerdemokrati som medejerform

(manifesteret 1983 som markedsgørelse og individuel råderet)

”Det har noget med selvværd at gøre. Med til personlig frihed hører ejendomsretten. Her kan folk selv bestemme og bygge til. Flere får retten til deres egen bolig. Det skal være et tilbud - men ikke en pligt.”

Bolig- og finansminister Thor Pedersen (f. 1945)

3. Forbrugerdemokrati som medejerform

(manifesteret 1983 som markedsgørelse og individuel råderet:

På husstandsniveau: Kun rettigheder – ingen pligter
Praktiske virkemidler: Urafstemninger, klagenævn & retssager
Udfordringer: Begrænset ansvar for helhed og fællesskab

”Det har noget med selvværd at gøre. Med til personlig frihed hører ejendomsretten. Her kan folk selv bestemme og bygge til. Flere får retten til deres egen bolig. Det skal være et tilbud - men ikke en pligt.”

Bolig- og finansminister Thor Pedersen (f. 1945)

Behov for prioritering af de mange udfordringer

Affaldssortering
Brokkeri
Budget
CO2-forbrug
GDPR
Gennemtræk blandt lejerne
Henlæggelser
Huslejestigninger
Hus[u]orden
Hærværk
Integration
Juristeri
Kasketforvirring
Kommunal anvisningsret
Konflikthåndtering
Kriminalitet
Kultursammenstød
Kværulanter
Kæledyr
Ledige lejligheder
Manglende mødedisciplin
Manglende repræsentativitet
Mistillid mellem ansatte og beboere
Nabostridigheder
Nye krav til God Almen Ledelse
Rivalisering mellem afdelinger
Regnskab
Renovering
Rod på fællesarealerne
Råderetskataloget
Utryghed
Vandskader
Vasketider
Vedligeholdelse
Ventelister
”Vild med vilje” kontra pæne plæner

Fremtidsrettede spørgsmål med historiske rødder:

- Hvem varetager hensyn til bæredygtighed og kommende generationer:
  - nuværende beboere i lejemål med tre måneders opsigelse
  - afdelingen som kollektivt fællesskab
  - boligorganisationen som demokratisk selskabskonstruktion
  - den almene boligbevægelse som politisk interessevaretager

Fremtidsrettede spørgsmål med historiske rødder:

- Hvem varetager hensyn til bæredygtighed og kommende generationer:
  - nuværende beboere i lejemål med tre måneders opsigelse
  - afdelingen som kollektivt fællesskab
  - boligorganisationen som demokratisk selskabskonstruktion
  - den almene boligbevægelse som politisk interessevaretager

- Kan og skal repræsentativiteten i de beboervalgte organer øges?

Fremtidsrettede spørgsmål med historiske rødder:

- Hvem varetager hensyn til bæredygtighed og kommende generationer:
  - nuværende beboere i lejemål med tre måneders opsigelse
  - afdelingen som kollektivt fællesskab
  - boligorganisationen som demokratisk selskabskonstruktion
  - den almene boligbevægelse som politisk interessevaretager

- Kan og skal repræsentativiteten i de beboervalgte organer øges?

- Hvad stiller vi op med passive beboere og ”Tordenskjolds Soldater”

Fremtidsrettede spørgsmål med historiske rødder:

- Hvem varetager hensyn til bæredygtighed og kommende generationer:
  - nuværende beboere i lejemål med tre måneders opsigelse
  - afdelingen som kollektivt fællesskab
  - boligorganisationen som demokratisk selskabskonstruktion
  - den almene boligbevægelse som politisk interessevaretager
- Kan og skal repræsentativiteten i de beboervalgte organer øges?
- Hvad stiller vi op med passive beboere og ”Tordenskjolds Soldater”
- Hvordan håndteres forskellige beboerkulturer og demokrati-traditioner?

Det fundamentale spørgsmål:

Efter din mening:

Er der for meget beboerdemokrati?
Eller snarere for lidt?
Eller passende?

4. Fondsdemokrati som beredskabsform

(selvfinansiering gennem Landsbyggefonden fra 2007):

”Vi kan ikke forhindre, at nogle af ideologiske eller kommercielle grunde ønsker at angribe den almennyttige model. Men vi kan forsøge at forhindre, at de får grobund for deres tanker, bl.a. i forhold til beboernes råderet.”

Gert Nielsen (1945-2015): *Beboerbevægelsen under pres*

4. Fondsdemokrati som beredskabsform

(selvfinansiering gennem Landsbyggefonden fra 2007):

På samfundsniveau: Styrket legitimitet og bæredygtighed
Praktiske virkemidler: Formålstyret brug af beboernes opsparing
Udfordringer: Hvem har beslutningsmagten i sidste instans?

”Vi kan ikke forhindre, at nogle af ideologiske eller kommercielle grunde ønsker at angribe den almennyttige model. Men vi kan forsøge at forhindre, at de får grobund for deres tanker, bl.a. i forhold til beboernes råderet.”

Gert Nielsen (1945-2015): *Beboerbevægelsen under pres*

Beboerindflydelse

Hvor har de forskellige demokratiske former størst og mindst indflydelse?

INDFLYDELSESOMRÅDE	Deltager-demokrati	Delegations-demokrati	Forbruger-demokrati	Fonds-demokrati
På afdelingsforhold	STØRST	—	—	MINDST
På organisationsforhold	—	STØRST	MINDST	—
På husstandsforhold	—	MINDST	STØRST	—
På almene sektorforhold	MINDST	—	—	STØRST

STØRST = størst indflydelse • MINDST = mindst indflydelse